

Olsokfeiring 2019 i Hamardomen – preken ved biskop Solveig Fiske

Lukas 22, 24-27

Har du prøvd å se livet nedenfra?
Fra en 2-årings perspektiv?
Eller fra stedet til en som kjenner seg svak og sårbar?

Kristendom er ikke minst å øve seg i å se verden nedenfra, fra den minste, svakeste og mest sårbare sitt ståsted.

Det begynte i vår historie 29. juli 1030. Hva hendte da?

Jo, da tapte vikingkongen Olav Haraldsson på Stiklestad. Men året etter skjedde det underlige at han blir noe annet i fortellingene om den barmhjertige helgenkongen Olav. Plutselig måtte en ikke lenger være den sterkeste for å vinne.

Det er et historisk paradoks at Olav den hellige samlet landet til et rike etter både et politisk og militært nederlag.

En helgens oppgave er å peke mot Kristus. Det helt sentrale i forståelsen av Olav den hellige er det som hender da han, vikingkongen, kaster sverdet på Stiklestad. Erttertida har tolket det slik at den hendelsen viser mot et helt nytt livsmønster:

En kan vinne ved å tape, være sterk ved å være tilsynelatende svak.

En så det slik at det som skjedde med Olav, reflekterte det som en gang skjedde med Kongenes konge, Jesus Kristus.

På norsk jord virkeliggjøres, gjennom Olavs fall på Stiklestad, Skriftens ord om at hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene korn. Men hvis det dør, bærer det rik frukt. Joh.12: 24

Samtidig blir ei ny forståelse tydeliggjort av begrepet **makt**.

Makta ligger ikke lenger i volden, men i hengivelsen for andre. Ja, i å tjene andre. Noe nytt begynte å vokse.

Veien fra brutalitet til barmhjertighet ble startet. Det tok noen hundre år før den ble allmannavei, og fortsatt arbeider vi med den veien så den er farbar for alle mennesker i vårt samfunn.

Den største av dere skal være som den yngste,
og lederen skal være som en tjener.

hørte vi i evangelieteksten. Den minste er nå blitt den største – for Jesus sa:

Det dere har gjort mot en av disse mine minste har dere gjort mot meg.

Etter at vi i kirkene begynte å løfte opp barnet under dåpen blir dette tydeliggjort, da blir den minste helt konkret den største blant oss. Det er blant annet meningen med den handlingen. Evangeliet forkynnes uten ord. Den minste er den største.

Da kristendommen slo rot i landet, som vi takker for ved olsoktider, så fikk barnet ny status i samfunnet. Alle barn skulle bringes til kirke for å døpes, også uønskede jentebarn eller barn med lyter. Heretter skulle de ikke settes ut i skogen.

I den norrøne verden kjente en ikke til enkeltmenneskets verd og verdighet. Det var ætten, slekten som skulle vernes og hevnes. Ætten - og ikke den enkelte - var viktig.

Kirken kom med et annet budskap: Alle mennesker – uansett alder, kjønn, stand, stilling og slektskap har samme verd, og verdighet var viktig. Alle mennesker på jorden er en familie. Alle mennesker har samme opphav, samme opphav som Jesus Kristus.

Hvorfor er det i Olavstradisjonen så viktig å sette fokus på og ivareta den minste, den svakeste og sårbare?

For det første er det et evangelium i det. For det andre så er det slik til alle tider at et menneskelig felleskap aldri er sterkere enn den svakeste lekka.

Opp gjennom historien ser vi et tilsynelatende paradoks ved at det er den menneskelige sårbarhets- og nødsutfordringen som har utløst kraft til de mest livsbevarende, gjennomgripende og varige forandringer til hjelp for mennesket.

Dikteren Jens Bjørneboe uttrykte i sin tid det slik:

Hva ville det i det hele ha blitt til med vårt elskede, stinkede og skjønne Europa uten våre narkomane, drankere, homoseksuelle, tuberkuløse, sinnsyke, syfilitikere, sengevætere, kriminelle og epileptikere? Hele vår kultur er skapt av forbrytere, vanvittige og pasienter?

Spissformulert påpeker Bjørneboe her den historiske kjensgjerninga at der noen tar utfordringa som de mest marginaliserte i et samfunn gir, så bygges samfunnets fremtid.

Kristendom er å se livet nedenfra.

Den minste er den største.

Å erkjenne vår sårbarhet som mennesker, er å gi samfunnet slitestyrke.

Det er sagt at vår tids overtro er troen på at vi er frie og ubundne vesener som selv skaper og kontrollerer vår tilværelse.

Jeg synes å ane en forandring på dette nå, ikke minst gjennom alle ungdommene sitt klimarop. Vi utfordres til å fornye erkjennelsen av at livet binder oss til alt liv.

Derfor er det så meningsfylt å ha messe her i Hamardomen. Her er nærheten og avhengigheten til naturen er så tett på at vi kan ikke overse det.

Naturen omgir oss ikke, vi er uløselig bundet til den. Den går igjennom oss. Naturen har sin styrke og sårbarhet, noe vi ikke minst er vitne til i vår tid. Derfor burde det dobbelte kjærlighetsbudet lyde slik i vår tid:

Det du vil at andre og naturen skal gjøre mot deg, skal du gjøre mot dem.

Kanskje er kirken ett av de få steder i dag der både menneskets avmakt og sårbarhet artikuleres klart - og der det snakkes usminket og sant om den menneskelige virkelighet som vi deler med alt liv?

Erkjenner vi at det er en nær sammenheng mellom hvordan vi selv ser på vår egen sårbarhet, avmakt og endelighet, og hvordan vi ser den og møter den hos alle mennesker, så blir ikke avmakt og styrke værende i to atskilte rom. Slik kan, når den erkjennes, menneskets litenhet og sårbarhet forbli samfunnets slitestyrke.

Ved olsoktider er det meningsbærende å stanse opp ved dette og påminnes det nye som skjedde da kirken kom til landet.

Livet og det menneskelige fellesskap kan hente styrke og fornyet innsikt ved at vi stadig på ny og på ny må erkjenne og anerkjenne at et samfunn som ikke gir alle mennesker samme verd og verdighet uavhengig av alder, kjønn, stand, stilling og slektskap, det har ikke slitestyrke. I dette ligger en enorm kraft til liv og felleskap lokalt og videre i verdensfellesskapet.

Det er i et slikt slitesterkt samfunn vi håper og ber om at de minste og sårbare blant oss skal få til enhver tid – nå og i all fremtid. Og at vi alle skal bli båret av tjeneren over alle - Jesus Kristus - i dag og inn i evigheters evighet.

Alt til ære for Faderen og Sønnen og Helligånden, vår Skaper, Frigjører og Livgiver, som var, er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.

Lukas 22

24 Nå ble det også en strid mellom dem om hvem som skulle regnes som den største. 25 Da sa han til dem: «Kongene hersker over sine folk, og de som har makten, lar seg kalle velgjørere. 26 Men slik er det ikke blant dere. Den største av dere skal være som den yngste, og lederen skal være som en tjener. 27 For hvem er størst, den som er gjest ved bordet, eller den som er tjener? Er det ikke gjesten? Men jeg er som en tjener blant dere. Lk 22, 24-27